Ulosottolaitos
Utsökningsverket

Valtakunnanvoudin kanslia

18.1.2023

VNS 13/2022 vp

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Pyydettynä lisälausuntonaan valtioneuvoston selonteosta oikeudenhoidosta Ulosottolaitos kunnioittaen esittää seuraavaa.

Työn kuormittavuudesta

Ulosoton rakenneuudistuksessa, joka tuli voimaan 1.12.2020, henkilökuntaa on vähennetty noin 200 henkilötyövuodella. Työn laatua ja tuloksellisuutta on kuitenkin havintojen mukaan pystytty parantamaan. Huolimatta monista tietotekniikan uudistuksista ja muista kehittämistoimista henkilöstön määrä on tehtäviin nähden varsin niukka. Tämä heijastuu työn lisääntyneenä kuormittavuutena. Sairauspoissaoloissa korostuu työssä jaksamisen heikentyminen ja työuupumus. Työtyytyväisyys on laskenut.

Seraavassa on tunnuslukuja Ulosottolaitoksen sairauspoissaoloista ja työtyytyväisyysindeksistä verrattuna eräisiin oikeusministeriön hallinnonalan muihin toimialoihin.

Tiedot perustuvat valtion talousarvioesitykseen 2023.

Sairauspoissaolot	Ulosottolaitos	Muu oikeushallinto
2021	10,3 päivää/hlö	6,4
2022	9,5 (arvio)	7,2 (arvio)

Muun oikeushallinnon keskiarvo muodostuu oikeusministeriön, tuomioistuinlaitoksen, oikeusavun ja Syyttäjälaitoksen keskimääräisistä tuloksista.

Työtyytyväisyysindeksi	Ulosottolaitos	OM+syyttäjät
2021	3,3	3,7
2022	3,3 (arvio)	3,7 (arvio)

Määrärahakehityksestä

Ulosottolaitoksen rakenneuudistus merkitsi toiminnalle tuottavuushyötyvaatimuksia. Uudistuksen suunnittelu ja täytäntöönpano kesti vuodesta 2012 uudistuksen voimaatuloon 1.12.2020.

Tuottavuushyödyvaatimukseksi asetettiin lopulta runsaat 14 miljoonaa euroa vuodessa. Tähän säästötavoitteeseen tähdättiin tavoittelemalla noin 200 henkilötyövuoden vähennystä. Epävarmuustekijöinä ovat vuosien mittaan olleet muut kohoavat kustannukset sekä palkkausratkaisut, jotka edelleen ovat osittain avoinna. Ulosottolaitos pyrki etupainotteisesti säästämään menoissa uudistusta varten siten, että lähes kaikki avoimeksi tulevat virat jätettiin täyttämättä ainakin vakinaisesti. Näin siirtyviä määrärahoja saatiin kerrytetyksi uudistusta varten. Tämä puolestaan johti siihen, että monien kustannusnousujen johdosta ulosottoon ei tarvinnut osoittaa lisärahoitusta, koska siirtyviä määrärahoja oli käyttämättä. Monet pienemmät uudistukset – vaikka ovatkin merkinneet menolisäyksiä – on saatettu toteuttaa ilman määrärahojen lisäystä.

Ulosoton henkilöstömäärä on laskenut tavoitellut 200 henkilötyövuotta. Ulosottolaitoksen henkilöstömäärä on siten asetettu tavoitellulle tasolle. Tästä huolimatta tuottavuushyötyä edellytetään edelleen noin neljän miljoonan euron edestä. Tämä johtuu edellä selostetulla tavalla kustannusten kohoamisesta ja niiden täysimääräisen kompensoinnin puutteesta kuluneiden vuosien aikana.

Mikäli määrärahat kehittyvät suunnitellulla tavalla, Ulosottolaitos joutuu irtisanomaan noin 120 virkamiestä. Sillä olisi huomattava negatiivinen vaikutus oikeusturvan tasoon niin velkojien kuin velallistenkin näkökulmasta. Myös valtion fiskaaliset edut kärsisivät, koska valtion tulot velkojana ja ulosottomaksujen saajana heikkenisivät todennäköisesti paljon enemmän kuin määrärahaleikauksella voitettaisiin.

Ulosotolle on selonteossa esitetty 6,5 miljoonan euron korotusta. Tästä kuitenkin noin 4 miljoonaa euroa olisi tulevasta lisäleikkauksesta luopumista, jolloin nykyiseen määrärahatasoon tulisi vain noin 2,5 miljoonan euron korotus. Se olisi hyvin vähäinen korjaus nykytilanteeseen.

Juhani Toukola
valtakunnanvouti